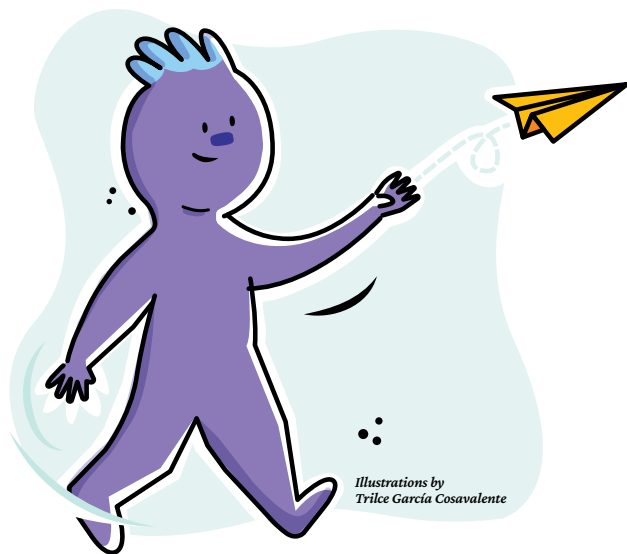

Kuunnellaan itse nuoria: suosituksia lasten näkökulman huomioimiseen verkkovälitteisen seksuaalisen hyväksikäytön epäilyksiä selvitetessä

Suosituksot perustuvat näkemyksiin, joita kerättiin ELPIS-hankkeeseen yhteydessä, jota Skotlannin valtakunnallisen lapsijärjestön Children Firstin toimesta yhteistyössä YK:n yhteydessä toimivan Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin HEUNIn kanssa. Hankkeessa kuultiin lapsia ja nuoria, joilla oli suoria kokemuksia verkossa tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta.

Mukana oli myös muita lapsiryhmiä, jotta saatiin yleisempi käsitys lasten näkemyksistä siitä, kuinka heitä tulee kohdata näissä kysymyksissä. Näkemyksiä saatiin myös alan ammattihenkilöiltä. Suositusten laatimisessa on hyödynnetty osallistujien esittämiä mielipiteitä ja ehdotuksia sekä heidän kokemuksiaan.

Lisätietoja menetelmistä ja tarkempi kuvaus lasten näkemyksistä on kohdassa
<https://www.childrenfirst.org.uk>

Illustrations by
Trilce García Cosavalente

KESKEISET SUOSITUKSET

1. LUOTETUN AIKUISEN/ORGANISAATION MERKITYS:

- Lasten mielestä oli ratkaisevan tärkeää, että koko prosessin ajan pystyi turvautumaan johonkuhun luotettuun aikuiseen.
- Luotetun henkilön olisi oltava ihminen, jonka kanssa lapsi tuntee olonsa mukavaksi. Tällainen ihminen voi olla perheenjäsen tai lapsen seurana oleva ystävä tai ammattihenkilö, jonka tehtävänä on tukea lasta koko ajan.
- Ammattihenkilöiden olisi suhtauduttava lapseen kärsivällisesti ja myötätuntoisesti ja vältettävä tuomitsemista. Joidenkin lasten mielestä esimerkiksi tukityöntekijät, jotka odottivat, kunnes lapset olivat itse valmiita kertomaan kokemuksistaan, saivat heidät tuntemaan olonsa turvallisiksi ja arvostetuksi.

“Children Firstin työntekijät ovat ihania, he eivät patista vastaamaan vaan odottavat, kunnes tekee itse mieli puhua.” — Muutoksentekijöiden ryhmä

- Lapset arvostivat myös sitä, että ammattihenkilöt olivat helposti lähestyttäviä ja ”puhuivat kuin kaverille, ei silleen ammattimaisesti”. Näin vuorovaikutuksesta tuli luontevampaa ja ymmärrettävämpää.

2. LAPSEN TAHTIIN ETENEMINEN:

- Ammattihenkilöiden pitäisi antaa lasten johtaa prosessia, pitää taukoja ja varmistaa, että tapaamisissa ei kiirehdi. Tällaisen toimintamallin ansiosta lapsi tuntee pystyvänsä hallitsemaan tilannetta eikä se saa häntä hämmentymään.
- Tutkimukset olisi mukautettava lapsen tarpeisiin, ja monimutkaiset menettelyt olisi selitettävä selkeästi ja yksinkertaisesti. Ammattihenkilöt voisivat esimerkiksi selittää prosessia useissa tapaamisissa, jotta lapset ymmärtävät asiat paremmin ja tuntevat olonsa varmemmaksi.
- Lapsille kannattaa myös tarjota joustavia ilmaisutapoja, kuten piirtämistä ja kirjoittamista. Näin voidaan varmistaa, että jokaista lasta tuetaan hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa sopivalla tavalla:

“... Sama tuki ja apu, mutta istutaan alas piirtämään, kirjoittamaan tai mitä vain, mistä he pitivät.” — 14-vuotias tyttö.

“Olin halunnut heidän tulevan selittämään sitä muutaman kerran. Olin mielelläni esittänyt lisäkysymyksiä.” — 14-vuotias tyttö.

“Kerro hitaasti, jos haluat.” — Muutoksenteekijöiden ryhmä.

3. KUULLUKSI TULEMISEN MERKITYS:

“Jos sinua ei kuunnella, mitä järkeä siinä on?” ... “Anetaan lapsen kertoa itse – se on hänen tarinansa”. ... “Hänellä on oikeus kertoa oma tarinansa ja oikeus tulla kuulluksi.” — Aberdeenin tyttöryhmä

- Lapset korostivat toistuvasti, että koko prosessin ajan on tärkeää tuntea tulevana kuulluksi ja olevansa arvostettu. Ammattihenkilöt voivat saada sen aikaan osoittamalla kuuntelevansa lasta tarkkaavaisesti, suhtautumalla häneen vakavasti ja kohtelemalla häntä myötätuntoisesti.
 - Säilytä katsekontakti, ole tarkkaavainen ja osoita ymmärtämystä kehon kielellä.
 - Toista, mitä lapsi on sanonut, jotta voit vahvistaa ymmärtäneesi ja osoittaa, että hänen sanomaansa arvostetaan.
 - Vastaa myötätuntoisesti ja ota lapsen tunteet vastaan tuomitsematta.

Yhden nuoren mielestä ammattihenkilöiden pitäisi kuunnella tarkkaavaisesti, osallistua mielekkäästi ja ottaa vastaan lasten tunteet

“Kuulluksi tulemisen huomaa siitä, että joku reagoi siihen, mitä sanot tai täydentää sitä, mitä sanot. Toistaa omin sanoin sen, mitä sanoit.” — Muutoksenteekijöiden ryhmä.

“Oikeasti poliisin tärkeimpänä tehtävänä pitäisi olla niiden nuorten auttaminen, joita vahingoitetaan seksuaalisesti verkossa.” — Aberdeenin tyttöryhmä.

- Jos tällaista tukea ei pystytty antamaan, se voi saada lapsessa aikaan irrallisuuden ja toiseuden tunteita. Esimerkiksi 17-vuotias kertoi, miten hänen kokemuksensa uhrina olemisesta sai hänet tuntemaan olevansa pelkästään tuo järkyttävä kokemus.

“Olet se, mitä sinulle tapahtui. Olin pelkkä uhri, en mitään muuta.” — 17-vuotias tyttö.

- Ammattihenkilöiden pitäisi suhtautua keskusteluun yhteistyönä, osoittaa aitoa kiinnostusta ja kohdella lasta tämän oman tapauksen päähenkilönä.

“Se riippuu siitä, miten keskustelussa on mukana – niin, että keskustelu todella kiinnostaa, suhtautua kuten yrityksen osakkaaseen.” — 17-vuotias tyttö.

4. POLIISIN TOIMINTA:

“Poliisin pitäisi huolehtia oikeudellisista puolista, mutta haastattelut ja keskustelut pitäisi käydä turvallisessa paikassa, kuten Barnahusissa” — Muutoksenteekijöiden ryhmä.

- Lapset toivoivat, että poliisi toimisi ymmärtäväisesti niin, että pelottavia tai hämmentäviä tilanteita ei syntyisi. Tämä voitaisiin saada aikaan muun muassa:
 - joittamalla vierailut asianmukaiseen ajankohtaan, kuten keskipäivään, ei aamuvarkaiseen eikä iltamyöhään, ja ilmoittamalla vierailuista etukäteen;
 - saapumalla paikalle muulla kuin poliisiautolla ja välttämällä virka-asuja, jotta ilmapiiri ei olisi niin muodollinen ja pelottava.

“Lasta pitäisi pitää ajan tasalla suoraan tai hänen vanhempiansa ja luotetun aikuisen avulla”... “Sen voisi tehdä sekä puhelimitse että kasvokkain.” ... “Poliisin pitäisi tulla tapaamaan lasta, jotta hän voisi kysyä, mitä tapahtuu.” ... “Poliisin pitäisi kertoa selkeästi, mitä seuraavaksi tapahtuu.” — Aberdeenin tyttöryhmä

- Kommunikointi suoraan lapsen kanssa on olennaisen tärkeää silloin, kun tämä tuntee itsensä sivulliseksi tai näkymättömäksi. Yksi nuori korosti, että poliisin olisi puhuttava suoraan nuorille eikä käydä heidän vanhempiaan tai huoltajiaan läpi, erityisesti silloin, kun nuorta on vahingoitettu suoraan.

“Suora yhteys minuun, ei äitiini, koska se tapahtui minulle.” — 17-vuotias tyttö

- Poliisien on tärkeää kertoa selkeästi seuraavista vaiheista ja osoittaa arvostavansa lapsen näkökulmaa. Jos näin ei tehdä, seurauksena voi olla epäluottamusta ja etääntyminen prosessista.

”He saivat minut tuntemaan, ettei minua arvosteta, koska he herättivät toivoni siitä, että he tekisivät jotain, mutta sitten he tulivat takaisin ja sanoivat, ettei minun olisi pitänyt lähettää sitä [valokuvaa].” – 14-vuotias tyttö

5. MITEN AMMATTIHENKILÖT VOIVAT SAADA LAPSET TUNTEMAAN, ETTÄ HEILLÄ ON VÄLIÄ?

Luottamuksen rakentaminen:

Luo turvallinen ja myönteinen ympäristö, jossa lapset tuntevat olonsa henkisesti ja fyysisesti turvallisiksi.

Vaikutusmahdollisuuksien lisääminen:

Lasten on mahdollisuuksien mukaan annettava päättää, kenelle heidän tilanteestaan kerrotaan. Osallistujat olivat vahvasti samaa mieltä siitä, että lapsilla ja nuorilla olisi oltava mahdollisuus päättää tietojen kertomisesta ja että muille asetetaan selkeät rajat.

”Päättää siitä, kenelle kerrotaan.” – Muutoksenteekijöiden ryhmä.

Laajemman perheen jäsenille ei myöskään aina tarvitse kertoa, koska liiallinen kysely tai perheen huomio voi hämmäntää ja tuntua tunkeilulta.

”He [perheenjäsenet] vain kyselevät jatkuvasti, olenko kunnossa, ja se on liikaa.” – Muutoksenteekijä.

Johdonmukaisuus:

Ammattihenkilöiden olisi oltava säännöllisesti ja ennakoitavasti yhteydessä lapsiin siitä, mitä heidän tapauksessaan tapahtuu. Ajantasaisten tietojen toimittaminen joka vaiheessa auttaa lapsia tuntemaan, että heillä on väliä, ja lohduttaa heitä.

Kunnioitus ja arvokkuus:

Kunnioita lasten kanssa toimiessasi heidän yksilöllisyyttään, rajojaan ja tunteitaan. Tämä tarkoittaa tunnustuksen antamista heidän rohkeudestaan ja heidän tunteidensa vastaan ottamista.

Ikään sopiva tuki:

Mukauta vuorovaikutus lapsen kehitystason mukaan käyttämällä lapsiystävällistä kieltä ja työkaluja (esim. muistikortteja tai toimintalomakkeita) monimutkaisten prosessien selittämiseen.

”Käsitteet selitetään ikään sopivasti mutta totuudenmukaisesti.” – Muutoksenteekijöiden ryhmä.

”Esitä kysymyksiä. Niin saa katsekontaktin. Silloin istutaan kunnolla.” – 10-vuotias lapsi.

Ammattihenkilöiden olisi myös huomioitava lapsen sinnikkyys ja annettava siitä tunnustusta sekä osoitettava arvostusta tämän rohkeudelle kertoa tarinansa.

TIETOA HANKKEESTA

PROMISE ELPIS. Adapting multidisciplinary response and interagency collaboration to meet the specific needs and requirements arising in the context of child sexual violence online.

PROMISE tukee Eurooppaa Barnahus-mallin omaksumisessa vakiokäytännöksi, jonka avulla väkivallan alaikäiset uhrat ja todistajat voivat saada nopeasti oikeutta ja tukea. Tämän työmmme tavoitteena on toteuttaa PROMISE-vision: Eurooppa, jossa kaikilla lapsilla on oikeus tulla suojelluksi väkivallalta.

Ensimmäisessä PROMISE-hankkeessa (2015–2017) asetettiin eurooppalaisia standardeja ja osallistettiin laaja ammattilaisten verkosto. Toisessa PROMISE-hankkeessa (2017–2019) edistettiin standardien täyttämisen etenemistä kansallisella tasolla ja virallistettiin PROMISE Barnahus -verkosto. Kolmannessa hankkeessa (2020–2022) toimia laajennettiin sisältämään yliopistotason koulutusta ja tapaushallintatyökaluja. Tavoitteena oli perustaa eurooppalainen Barnahus-osaamiskeskus ja luoda perusta Barnahusin akkreditointijärjestelmälle.

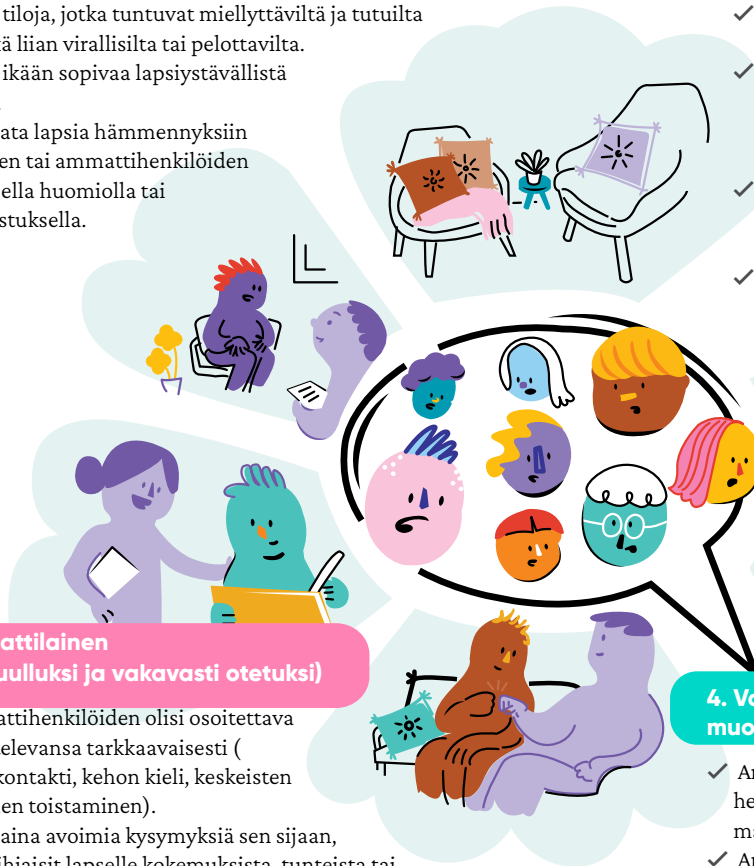
Tämänhetkinen hanke: PROMISE ELPIS -ohjelmaa (2023–2025) hallinnoi Berliinin yliopistollinen Charité-sairaala, ja sillä edistetään monialaisia ja virastojen väliseen yhteistyöhön soveltuvia malleja, joita voidaan käyttää seksuaalisen väkivallan alaikäisten uhrien ja todistajien kanssa. Hankkeen painopisteenä ovat erityisesti erityistoimet ja -osaaminen tapauksissa, joissa seksuaalisen väkivallan oletetaan olevan verkkovälitteistä.

Muistilista ammattihenkilöille, jotka tutkivat lasten verkkovälitteistä seksuaalista hyväksikäyttöä, jotta uhrit saadaan kertomaan tilanteesta ja voidaan varmistaa lasten näkemysten huomioon ottaminen lasten osallistumista koskevan Lundyn mallin perusteella

1. Tila (turvallinen ja inklusiivinen ympäristö)

- ✓ Varmista, että lapsella on mahdollisuus saada tukea luotetulta aikuiselta tai organisaatiolta.
- ✓ Luo myönteinen ja rauhallinen ilmapiiri, jossa ei tuomita ja ollaan kärsivällisiä.
- ✓ Käytä tiloja, jotka tuntuvat miellyttäviltä ja tutuilta eivätkä liian virallisilta tai pelottavilta.
- ✓ Käytä ikään sopivaa lapsiystävällistä kieltä.
- ✓ Älä saata lapsia hämmennyksiin perheen tai ammattihenkilöiden liiallisella huomiolla tai painostuksella.

3. Ammatilainen (tulla kuulluksi ja vakavasti otetuksi)

- ✓ Ammattihenkilöiden olisi osoitettava kuuntelevansa tarkkaavaisesti (katsekontakti, kehon kieli, keskeisten asioiden toistaminen).
- ✓ Esitä aina avoimia kysymyksiä sen sijaan, että vihjaisit lapselle kokemuksista, tunteista tai huolenaiheista.
- ✓ Osallistu keskusteluihin mielekkäästi, osoita kiinnostusta ja myötätuntoa.
- ✓ Varmista, että poliisi ja muut ammattihenkilöt kommunikoivat suoraan lapsen kanssa eivätkä vain vanhempien kanssa.
- ✓ Pidä lapset ajan tasalla seuraavista vaiheista selkeästi ja rauhoittavasti.
- ✓ Älä vähättele tai mitätöi lapsen kokemusta vaan suhtaudu hänen huoliinsa vakavasti. Tee selväksi, että sinulla ei ehkä ole oikeaa käsitystä lapsen huolista.

2. Ääni (lapsilähtöinen prosessi ja ilmaisu)

- ✓ Anna lasten johtaa prosessia ja varmistaa, että he tuntevat voivansa hallita omaa kokemustaan.
- ✓ Anna lasten kertoa tarinansa omaan tahtiin ja pitää taukoja tarvittaessa.
- ✓ Älä patista vastaamaan – odota, kunnes lapset ovat valmiita puhumaan, ja hyväksy heidän oikeutensa olla puhumatta, jos he näin päättävät.
- ✓ Tarjoa lapsille useita mahdollisuuksia esittää kysymyksiä ja selvittää huolenaiheita.
- ✓ Ota lasten tunteet vastaan ja varmistaa, että he tuntevat, että heitä kuullaan ja arvostetaan.

Illustrations by
Trilce García Cosavalente

4. Vaikutus (lasten osallistuminen muokkaa heidän kokemustaan)

- ✓ Anna lapsille mahdollisuus päättää, kenelle heidän tilanteestaan kerrotaan, ja jos se ei ole mahdollista, keskustele heidän kanssaan syistä.
- ✓ Anna lasten vaikuttaa siihen, miten ja missä haastatteluja tai keskusteluja käydään.
- ✓ Ota lapset mukaan heidän tapaustaan koskeviin päätöksiin.
- ✓ Varmista, että poliisin vuorovaikutus ei ole pelottavaa (esim. siviilivaatteet, muut kuin poliisiautot, käyntien ajoittaminen sopivaan aikaan).
- ✓ Tiedota koko ajan asian etenemisestä johdonmukaisesti ja ennakoiva